

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 3871/2022
26.01.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранка Станића, председника већа, Татјане Миљуш, Татјане Матковић Стефановић, Јасмине Стаменковић и Владиславе Милићевић, чланова већа, у парници тужилца АА из ..., ББ из ..., ВВ из ... и ГГ из ..., које заступа пуномоћник Ивана Чудић, адвокат у ..., против туженог УСТАНОВА ЗАЈЕДНИЧКИХ ПОСЛОВА ИНСТИТУТА У СРЕМСКОЈ КАМЕНИЦИ са седиштем у Сремској Каменици, чији је пуномоћник Ивана Шумоња – Матовина, адвокат у ..., ради исплате, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 2903/22 од 06.07.2022. године, у седници одржаној 26.01.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 2903/22 од 06.07.2022. године, као изузетно дозвољеној.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж1 2903/22 од 06.07.2022. године и пресуда Основног суда у Новом Саду П1 1480/2021 од 11.04.2022. године у усвајајућем делу, тако што се **ОДБИЈАЈУ** као неосновани тужбени захтеви тужилца којим су тражиле да се тужена обавезе да:

- тужилци АА на име накнаде трошкова исхране у току рада, за период почев од 01.04.2018. године до 31.03.2021. године исплати износ од 106.201,50 динара са законском затезном каматом почев од 21.12.2021. године до исплате, и износ од 23.593,13 динара на име обрачунате законске затезне камате до 20.12.2021. године, и да на име регреса за коришћење годишњег одмора, за период почев од 01.04.2018. године до 31.03.2021. године, исплати износ од 83.692,22 динара са законском затезном каматом почев од 21.12.2021. године до исплате, и износ од 16.712,24 динара на име обрачунате законске затезне камате до 20.12.2021. године;

- тужилци ББ на име накнаде трошкова исхране у току рада, за период почев од 01.04.2018. године до 31.03.2021. године, исплати износ од 115.489,75 динара са законском затезном каматом почев од 21.12.2021. године до исплате, и износ од 24.007,46 динара на име обрачунате законске затезне камате до 20.12.2021. године, и да на име регреса за коришћење годишњег одмора за период почев од 01.04.2018. године до 31.03.2021. године, исплати износ од 83.692,22 динара са законском затезном каматом почев од 21.12.2021. године до исплате, и износ од 16.712,24 динара на име обрачунате законске затезне камате до 20.12.2021. године;

- тужиљи ВВ на име накнаде трошкова исхране у току рада, за период почев од 01.04.2018. године до 31.03.2021. године, исплати износ од 97.789,50 динара са законском затезном каматом почев од 21.12.2021. године до исплате, и износ од 19.484,11 динара на име обрачунате законске затезне камате до 20.12.2021. године, и да на име регреса за коришћење годишњег одмора, за период почев од 01.04.2018. године до 31.03.2021. године, исплати износ од 77.400,22 динара са законском затезном каматом почев од 21.12.2021. године до исплате, и износ од 14.609,60 динара на име обрачунате законске затезне камате до 20.12.2021. године;

- тужиљи ГГ на име накнаде трошкова исхране у току рада, за период почев од 01.04.2018. године до 31.03.2021. године, исплати износ од 110.758,00 динара са законском затезном каматом почев од 21.12.2021. године до исплате, и износ од 22.524,70 динара на име обрачунате законске затезне камате до 20.12.2021. године, и да на име регреса за коришћење годишњег одмора, за период почев од 01.04.2018. године до 31.03.2021. године, исплати износ од 83.692,22 динара са законском затезном каматом почев од 21.12.2021. године до исплате, и износ од 16.712,24 динара на име обрачунате законске затезне камате до 20.12.2021. године.

ОДБИЈА СЕ захтев тужиља за накнаду трошкова парничног поступка.

ОБАВЕЗУЈУ СЕ тужиље да туженој на име накнаде трошкова парничног поступка солидарно исплате износ од 58.500,00 динара, у року од 8 дана од дана пријема отправке пресуде.

О б р а з л о ж е њ е

Пресудом Основног суда у Новом Саду П1 1480/2021 од 11.04.2022. године, усвојен је тужбени захтев тужиља и тужена је обавезана да им за период од 01.04.2018. године до 31.03.2021. године исплати на име накнаде трошкова за исхрану у току рада и на име трошкова регреса за коришћење годишњег одмора новчане износе ближе наведене у изреци ове пресуде са затезном каматом од 21.12.2021. године до исплате, као и износе обрачунате затезне камате до 20.12.2021. године. Одбијен је тужбени захтев тужиље ВВ на име обрачунате захтезне камате до 20.12.2021. године на одсуђени износ регреса за коришћење годишњег одмора, преко досуђеног износа од 14.609,60 динара до траженог износа од 14.698,60 динара, Тужена је обавезана да тужиљама накнади трошкове парничног поступка у износу од 152.500,00 динара, са законском затезном каматом почев од извршности па до коначне исплате. Тужиље су ослобођене обавезе плаћања судских такси.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж1 2903/22 од 06.07.2022. године, одбијена је жалба тужене и потврђена првостепена пресуда.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужена је изјавила благовремену ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и због погрешне примене материјалног права, с тим што је предложила да се о ревизији одлучи као изузетно дозвољеној, применом члана 404. ЗПП, ради уједначавања судске праксе.

Правноснажном пресудом, одлучено је по тужби за исплату накнаде трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора.

По оцени Врховног касационог суда, испуњени су услови за одлучивање о посебној ревизији тужене, ради уједначавања судске праксе о праву запослених у јавним службама на исплату накнаде трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора, на основу одредбе члана 404. став 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11... 18/20), па је одлучено као у ставу првом изреке.

Врховни касациони суд је испитао побијану одлуку, применом члана 408. ЗПП, па је нашао да је ревизија тужене основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиле су у утуженом периоду биле у радном односу код тужене и обављале послове ..., са коефицијентом за обрачун плате од 7,34. У спорном периоду тужена је тужилама обрачунавала и исплаћивала зараду тако што је основицу, коју објављује Влада Републике Србије, множила коефицијентом радног места на основу метода обрачуна плате у складу са Законом о платама у државним органима и јавним службама („Службени гласник РС“, бр. 34/01... 86/19, који се примењује од 18.06.2001. године), према ком закону се додаци за регрес и исхрану у току рада за запослене код тужене нису посебно обрачунавали и исплаћивали, јер су садржани у коефицијенту радног места. Пошто је тако добијена висина основне плате, у спорном периоду, била нижа од износа минималне зараде, тужена је тужилама сваког месеца вршила корекцију плате до износа минималне зараде, па је тужилама у спорном периоду, исплаћивана плата у висини минималне зараде. У обрачунским листама плата тужила није исказивана као посебна ставка накнада трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора. Вештачењем је утврђено да, на основу присуства на раду и најповољнијег критеријума у упоредним важећим Колективним уговорима у Републици Србији, дневни износ топлог obroка је 250,00 динара бруто на дневном нивоу, а регрес износи 1/12 минималне зараде на месечном нивоу. Висина потраживања на име накнаде трошкова регреса за коришћење годишњег одмора и трошкова за исхрану у току рада утврђена је оценом налаза и мишљења судског вештака за економско-финансијску област.

Код овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су усвојили тужбени захтев, закључивши да у износу минималне зараде, по дефиницији из члана 111. Закона о раду, не може да буде садржана предметна накнада трошкова исхране у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора, независно од чињенице што је одредбом члана 4. став 1. Закона о платама у државним органима, јавним службама прописано да коефицијент изражава сложеност послова, одговорност, услове рада и стручну спрему, а ставом 2. истог члана, да коефицијент садржи и додатак на име накнаде за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора. По мишљењу нижестепених судови, у ситуацији када је тужена тужилама исплаћивала минималну зараду следи да им није исплаћена накнада трошкова за исхрану у току рада и регрес за коришћење годишњег одмора, па је тужена дужна да те накнаде исплати у износу утврђеном вештачењем, а према критеријумима у упоредним важећим Колективним уговорима у Републици Србији за јавна предузећа која се

финансирају из буџета, који су били важећи у истом временском периоду на који се односи и предметно потраживање тужиља.

По оцени Врховног касационог суда, становиште нижестепених судова није правилно.

Закон о јавним службама („Службени гласник РС“, бр. 24/91... 83/14, који се примењује од 01.01.2019. године) прописује да се под јавном службом сматрају установе, предузећа и други облици организовања утврђени законом, који обављају делатности, односно послове којима се остваривање права грађана, односно задовољавање потребе грађана и организација, као и остваривање и другог законом утврђеног интереса у одређеним областима (члан 1). Ради обезбеђивања остваривања права утврђених законом и остваривања другог законом утврђеног интереса у области: образовања, науке, културе, физичке културе, ученичког и студентског стандарда, здравствене заштите, социјалне заштите, друштвене бриге о деци, социјалног осигурања, здравствене заштите животиња, оснивају се установе (члан 3. став 1). Установу, предузеће и други облик организовања за обављање делатности односно послова из члана 3. овог закона могу основати: Република, аутономна покрајина, град, општина и друга правна и физичка лица (члан 4).

Закон о платама у државним органима и јавним службама („Службени гласник РС“, бр. 34/01... 86/19), прописује начин утврђивања плата, додатака, накнада и осталих примања запослених у јавним службама које се финансирају из буџета Републике Србије, аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе (члан 1. став 1. тачка 3). Одредбом члана 3. став 1. тог Закона, прописано је да основицу за обрачун и исплату плата утврђује Влада, осим за председника Републике, народне посланике и именована, постављена и запослена лица у службама председника Републике и Народне скупштине Републике Србије. На основу одредбе члана 4. став 1. истог Закона, прописано је да коефицијент изражава сложеност послова, одговорност, услове рада и стручну спрему, а став 2. истог члана, да коефицијент садржи и додатак на име накнаде за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора.

Посебан Колективни уговор за здравствене установе чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе („Службени гласник РС“, бр. 1/2015 и 3/2018), као и Посебан Колективни уговор за здравствене установе чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе („Службени гласник РС“, бр. 96/2019 и 58/2019) у одредби члана 91. прописује елементе за утврђивање плате, тако да се плата утврђује на основу: основице за обрачун плате, коефицијента са којим се множи основица, додатка на плату, обавеза које запослени плаћа по основу пореза и доприноса за обавезно социјално осигурање из плата, и дела плате по основу радног учинка, у складу са законом (став 2), да основна плата припада запосленом кој ради пуно радно време или радно време које се сматра пуним радним временом (став 3). Одредбом члана 102. важећег ПКУ, предвиђена су само права запосленог на накнаду за долазак и одлазак са рада, право на накнаду трошкова за време проведено на службеном путу у земљи, за време проведено на службеном путу у иностранству, као и за трошкове исхране за време проведено на службеном путу у земљи (дневнице за службено путовање у земљи), а што је било предвиђено и одредбом члана 101. раније важећег ПКУ.

Законом о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05... 113/17), у одредби члана 111. став 1. и 2. прописано је да запослени има право на минималну зараду за стандардни учинак и време проведено на раду, а да се минимална зарада одређује на основу минималне цене рада утврђене у складу са овим законом, времена проведеног на раду и пореза и доприноса који се плаћају из зараде; чланом 118. став 1. прописано је да запослени има право на накнаду трошкова у складу са општим актом и уговором о раду и то, између осталог, за исхрану у току рада, ако послодавац ово право није обезбедио на други начин (тачка 5) и регрес за коришћење годишњег одмора (тачка 6), а према ставу 2. истог члана, висина трошкова из става 1. тачка 5. овог члана мора бити изражена у новцу. Одредбе овог Закона примењују се и на запослене у државним органима, органима територијалне аутономије и локалне самоуправе и јавним службама, ако законом није другачије одређено, на основу одредбе члана 2. став 2. тог закона.

Уредбом о коефицијентима за обрачун и исплату плата запослених у јавним службама („Службени гласник РС“, бр. 44/01... 58/14), коју је Влада Републике Србије донела на основу члана 8. Закона о платама у државним органима и јавним службама, утврђени су коефицијенти за обрачун плата запослених у јавним службама које се финансирају из буџета Републике Србије, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе. Одредбом члана 2. став 1. тачка 13. те Уредбе, утврђени су коефицијенти за обрачун исплата запослених из члана 1. ове Уредбе, које се примењују на запослене у здравственим установама.

У конкретном случају, тужиле су запослене у Установи заједничких послова Института у Сремској Каменици, па се на утврђивање и обрачун њихове плате, као и накнада и додатака по основу рада примењују прописи којима се уређују плате, накнаде и друга примања запослених у јавним службама. Супсидијарна примена Закона о раду прописана је само за случај када посебним законом положај, права, обавезе и одговорност запослених нису другачије уређени. Посебан закон – Закон о платама у државним органима и јавним службама прописује да коефицијент за обрачун плате садржи и додатак за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора. Посебним Колективним уговором за здравствене установе чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе („Службени гласник РС“, бр. 1/2015 и 3/2018), као и Посебним Колективним уговором за здравствене установе чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе („Службени гласник РС“, бр. 96/2019 и 58/2019) није предвиђено право запослених на накнаду трошкова за исхрану у току рада и трошкова регреса за коришћење годишњег одмора. Дакле, како на основу члана 4. став 2. цитираног Закон о платама у државним органима и јавним службама као *lex specialis*, произлази да су примања по основу накнаде за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора садржана у коефицијенту као једном од елемената плате, то не постоји правни основ за остваривање предметног права тужила. Тај основ не постоји ни у општем акту. Сагласно наведеном, тужилама не припада право на накнаду трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора пошто су те накнаде садржане у коефицијенту њихове плате, па је стога чињеница да им је у спорном периоду исплаћивана минимална зарада (као она основна плата која се исплаћује у тој висини у ситуацији када је била нижа од минималне зараде) без утицаја на другачију одлуку јер она не активира права из Закона о раду као општег закона.

Из изложених разлога, Врховни касациони суд је применом одредбе члана 416. став 1. ЗПП одлучио као у ставу другом изреке.

Тужена је успела у поступку по ревизији па јој, на основу одредбе члана 165. став 2. у вези члана 153. став 1, 154. и 163. став 2. ЗПП припадају опредељени трошкови парничног поступка, и то: за састав одговора на тужбу од стране пуномоћника из реда адвоката 9.000,00 динара, заступања на три одржана рочишта по 10.500,00 динара и за састав ревизије 18.000,00 динара, према важећој Адвокатској тарифи, према опредељеном захтеву за накнаду ових трошкова.

На основу изнетог, применом члана 165. став 2. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у ставу трећем изреке.

**Председник већа - судија
Бранко Станић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић